

інноваційно-активних підприємств, раціональному використанню надр за рахунок модернізації виробництва, впровадженню науково-технічних розробок галузевих інститутів, належному соціальному захисту працівників промислових підприємств.

Список використаних джерел:

1. Визначення чинників державного регулювання інноваційного розвитку вугільної промисловості з урахуванням ринкових трансформацій в економіці України: доповідна записка / А.І.Кабанов, Ю.З.Драчук та ін.; НАН України, Ін-т економіки промисловості. – Донецьк, 2014. – 33 с.
2. Драчук Ю.З. Напрями підвищення ефективності інноваційного розвитку вугільної промисловості / Ю.З.Драчук, Н.В.Трушкіна // Вісник ОНУ ім.І.І.Мечникова, 2013. – Т. 18. – Вип.4/1. – С.164 – 168.
3. Звіт ДТЕК 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dtek.com/library/file/dtek-ar2013-ua.pdf>
4. Методичні рекомендації щодо розроблення програми відновлення та модернізації вугільної промисловості / О.І. Амоша, Л.Л. Стариченко, Д.Ю. Череватський, Ю.З. Драчук, О.С.Сердюк; НАН України, Ін-т економіки пром-ті. – Донецьк, 2014. – 46 с.
5. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2030 року Кабінет Міністрів України; Розпорядження від 24.07.2013 № 1071-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1071-2013-%D1%80>
6. Пшенична В.П. Стратегічні напрями інноваційного розвитку вугільної промисловості України / В.П. Пшенична // Ефективна економіка, 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2490>
7. Стан, основні проблеми і перспективи вугільної промисловості України: наук. доп. / О.І. Амоша, Л.Л. Стариченко, Д.Ю. Череватський; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2013. – 44 с.
8. Формування та реалізація державної політики стосовно вугільної промисловості з урахуванням інтеграції України у світову економіку: монографія / О.І. Амоша, Л.Л. Стариченко, Д.Ю. Череватський та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-ті. – Донецьк, 2013. – 196 с.
9. BP Statistical Review of World Energy, 2014 [Electronic resource]: <http://www.bp.com/content/dam/bp/pdf/Energy-economics/statistical-review-2014/BP-statistical-review-of-world-energy-2014-coal-section.pdf>

Вознюк А.О.

*асистент кафедри фінансів і кредиту,
Львівський національний аграрний університет*

ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

За нинішньої геополітичної та макроекономічної нестабільності рушієм економічного зростання України може стати аграрний сектор з огляду на перспективи розширення експортної географії збуту продукції. Завдяки відкриттю європейського ринку для наших товарів та скасуванню ввізних мит можна очікувати зростання обсягів експорту сільськогосподарської продукції

до ЄС. Не менше третини сільськогосподарських товаровиробників виробляють продукцію, сертифіковану в Європі. Втрату ж рос ійського ринку в цьому році Україна компенсувала за рахунок експорту в інші країни – частково експорту в Білорусь і Казахстан.

Проте, такі оптимістичні настрої притаманні лише великим гравцям вітчизняного аграрного ринку – агрохолдингам, сотня найбільших яких сумарно контролювала 6,5 млн. га сільськогосподарських земель (загальна кількість с/г земель на Україні – 41,2 млн га). До них можемо віднести: Ukrlandfarming (Укрлендфармінг) – на середину 2014 року обробляв біля 654 тис. га орних земель; «Кернел» – обробляє близько 400 тис. га; NCH Capital, загальний земельний банк – біля 400 тис. га; «Миронівський хлібопродукт», земельний банк – 320 тис. га в Україні й 40 тис. га в Росії; Група компаній МРІА земельний банк складає біля 300 тис. га. культури та ін [1].

«Якщо в селах залишаться працювати тільки агрохолдинги, вони перетворяться на пустелю ... Великим компаніям, які контролюють величезні площі – до півмільйона гектарів, не цікаво, хто живе поруч з їх землями і чим вони займаються». Це слова Жан- Жака Ерве, радника правління з сільськогосподарських питань «Креді Агріколь Банку».

Що стосується малих та середніх фермерських господарств, то їх фінансові можливості не дають причин для оптимізму. Вони позбавлені можливостей виходу на зарубіжний ринок, де ціни на їх продукцію значно вищі, а на вітчизняному ринку через високу конкуренцію та спекуляції трейдерів ціни збуту ледве покривають витрати виробництва. Високий курс іноземної валюти, до якого прив'язані ціни на пальне, техніку та обладнання, засоби для підживлення, так необхідні кожному сільськогосподарському виробнику, тільки посилюють тиск на його фінансову стабільність та рентабельність. Крім того, фіскальний тиск з боку держави, яка законодавчо у 2015 році підвищує ставки оподаткування власників земель сільськогосподарського призначення, ставить малих та середніх агровиробників на межу виживання.

Здавалося б інтеграція України у світовий економічний простір, економічні перетворення у країні, а також домінування в аграрному комплексі крупних агропромислових формувань і зростаюча конкуренція обумовили закономірний процес вибору фермерами найбільш ефективних напрямів діяльності та впровадження новітніх технологій ведення виробництва. Це призвело до збільшення інвестицій фермерських господарств в інновації.

Згідно із проведеними розрахунками, потреба фермерських господарств у технічних засобах і обладнанні сягає близько 443 тис. грн. на одне господарство, або 600 тис. грн. на 100 га, що більш, ніж ушестеро перевищує сучасний рівень забезпеченості ними.

Забезпечити цю потребу за власні кошти та позики фермери не зможуть, що без належної державної підтримки вже у середньостроковій перспективі може призвести до припинення діяльності багатьох господарств. Досвід країн ЄС свідчить, що там фермерським господарствам надається підтримка у значно суттєвіших розмірах.

Суттєву підтримку середнього класу мала б зробити саме державна підтримка. Державна підтримка фермерських господарств законодавчо визначена згідно Закону України «Про фермерське господарство» [2].

Втім, державну підтримку сільське господарство все ж отримує, але одержувачі – ті ж агрохолдинги. Коло замикається: спочатку більш висока рентабельність великих господарств, та ще й отримують державні кредити, позбавляє масове фермерство сенсу. Загалом внаслідок фінансової та політичної кризи рівень державної підтримки фермерських господарств знижується.

На прикладі сільськогосподарських виробників Волинської області, розглянемо якою прибутковою є їх діяльність та які обсяги фінансової підтримки з боку держави були отримані.

Таблиця 1

**Показники діяльності сільськогосподарських підприємств
Волинської області**

Показник	Роки					Відношен ня (%) 2013/2009
	2009	2010	2011	2012	2013	
Кількість підприємств	234	184	184	160	154	-34.2
Площа с. г. угідь в їх користуванні, тис. га	212.4	201.5	187.0	190.0	191.6	- 9.8
Кількість прибуткових підприємств	68	66	94	90	75	10.3
Одержано прибутку, тис. грн.	4970.9	63246.7	165794.9	168970.5	129032.4	2596.2
Кількість збиткових підприємств	166	118	88	69	79	-52.5
Державна підтримка, тис. грн.:						
За рахунок дотацій	116256.1	124003.2	29705.1	26882.2	31474.1	-72.9
За рахунок ПДВ	22144.3	34465.4	26541.4	9339.1	17785.8	-19.7
Державна підтримка на 1 підприємство, тис. грн.	47055.9	89537.8	3163.7	17543.1	13688.3	-71.0
	496.8	673.9	160.6	168.0	204.4	-58.9

Джерело: [3]

Із проведених розрахунків, бачимо що протягом п'яти років чисельність сільськогосподарських виробників скоротилась на 34.2%.

Таке різке скорочення чисельності зумовлене ліквідацією окремих збиткових підприємств, проте більшість підприємств об'єдналися або були поглинуті фінансово могутнішими, про що свідчить зменшення площі лише на 9.8%, адже земля перейшла у нове користування. Внаслідок такого скорочення чисельності, зросла величина підприємств, що демонструють прибуткову діяльність, розмір прибутку зріс у сотні разів. Проте, це ще раз свідчить про неконкурентоспроможність дрібних та середніх виробників на аграрному ринку. Фінансова стабільність приходить лише із укрупненням та фінансовими вливаннями. Що ж до державної фінансової підтримки, то її загальна величина знизилась на 72.9%, а в розрахунку на 1 діюче підприємство – знизилась на 58.9%. Реально сьогодні ця фінансова підтримка швидше для виживання, а не для розвитку.

Існуюча сьогодні система фінансового забезпечення галузі АПК не забезпечує потребу в фінансових ресурсах. Самі дрібні та середні сільськогосподарські товаровиробники не спроможні компенсувати дефіцит грошових коштів для забезпечення нормальних пропорцій не лише розширеного, а й простого відтворення.

Для вирішення цього завдання необхідне поступове зростання рівня фінансування операційної та інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств. Ціни на сільськогосподарську продукцію також опинилися у тисках: з одного боку, їх рівень обмежує платоспроможний попит переробних підприємств та населення, а з іншого боку, на формування витрат здійснюють тиск високі ціни на матеріально-технічні ресурси, що споживаються сільським господарством. Сільськогосподарські товаровиробники по-своєму вирішили проблему цінового диспаритету – взагалі зменшили придбання майже всіх основних матеріальних ресурсів, нестача яких обумовила надмірну експлуатацію природної родючості землі та живої праці, спрощення технологій та зниження продуктивності землі, худоби, падіння ефективності сільськогосподарського виробництва, що зробило аграрну галузь в умовах жорсткої конкуренції мало перспективною.

Зважаючи на зазначене, цінова політика в агропромисловому комплексі має ґрунтуватися на поєднанні вільного ціноутворення з механізмами державного регулювання та прямого дотування, а також посиленні антимонопольного контролю за цінами на матеріально-технічні ресурси, енергоносії та послуги, що споживаються сільськогосподарськими товаровиробниками.

Механізми державного впливу на процеси ціноутворення на продукцію сільського господарства та продовольство залежно від економічних можливостей, специфіки галузі та ряду інших чинників мають ґрунтуватися на ефективному використанні таких важелів як: застосування інтервенційних операцій, індикаторами для яких слугуватимуть нормативно запроваджені рівні мінімальних та максимальних цін, для захисту виробників від значних коливань ринкової кон'юнктури; здійснення закупівлі сільськогосподарської продукції за заставними цінами як форми пільгового кредиту; запровадження антимонопольних та антидемпінгових заходів в умовах недобросовісної конкуренції; встановлення в разі потреби нетарифних обмежень (квот) щодо

імпорту або експорту продукції; квотування обсягів продукції, на яку поширюється державне регулювання, для реалізації на внутрішньому ринку;

надання бюджетних дотацій з метою підтримки доходів виробників сільськогосподарської продукції та платоспроможного попиту споживачів;

Необхідним та економічно виправданим заходом має стати запровадження в практику господарювання оціночного індикатора ефективності виробництва – норми прибутку на капітал. Якщо ринкові ціни не забезпечуватимуть встановленої норми прибутку, то уряд має вживати заходів щодо бюджетної підтримки галузі.

Список використаних джерел:

1. Матеріали інтернет ресурсу: <http://www.zerno.org.ua/links/>
2. Закон України «Про фермерське господарство» Верховна Рада України; Закон від 19.06.2003 № 973-IV
3. Матеріали Головного управління статистики у Волинській області www.lutsk.ukrstat.gov.ua/

Дуленко І.С.

студентка;

Польова Т.В.

кандидат економічних наук, доцент,

Харківський державний університет харчування та торгівлі

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Пріоритетним завданням діяльності торговельних підприємств є підвищення її прибутковості, від якої залежить можливість економічного розвитку суб'єкта господарювання та підвищення його конкурентоспроможності. Діяльність вважається рентабельною, якщо протягом певного періоду грошові надходження компенсують понесені витрати, створюється та накопичується прибуток [1, с. 8]. Показники рентабельності характеризують здатність підприємства генерувати необхідний прибуток у процесі діяльності, визначають ефективність використання активів і власного капіталу.

В умовах розвитку ринкових відносин важливим інструментом прийняття управлінських рішень щодо покращення результативності діяльності торговельних підприємств є економічний аналіз [2, с. 12]. Кількісна оцінка резервів зростання рентабельності підприємств здійснюється на підставі його методів, проте на сьогодні і досі відсутня єдина комплексна методика аналізу рентабельності діяльності з урахуванням галузевої специфіки і сучасних методів досліджень, яку б можна було використати для об'єктивної оцінки і прогнозування стабільного розвитку торговельних підприємств у сучасній економічній ситуації.